

3. Шугрина Е. С. Муниципальное право Российской Федерации: учеб. / Е. С. Шугрина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. – 672 с.
4. Общая теория права и государства / Под ред. В. В. Лазарева. – Москва, 1994. – С. 122.
5. Общая теория права / Под ред. А. С. Пиголкина. – Москва, 1995. – 383 с.
6. Таболин В. В. / Право муниципального управления / В. В. Таболин. – Москва, 1997. – 64 с.

УДК 336.2

Пивовар І. В., к.ю.н.,
Інститут кримінально-виконавчої служби
Державної пенітенціарної служби України, м. Київ, Україна

**ЗНАЧЕННЯ ФАКТИЧНИХ СКЛАДІВ
У ФІНАНСОВО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Зміна форматів сучасного державного впливу на суспільні процеси загалом, та у фінансовій сфері зокрема, актуалізує нині вирішення такого важливого для теорії і практики (зокрема, нормотворчої) завдання, як визначення місця фактичних (юридичних) складів в фінансово-правовому регулюванні фінансових відносин.

Одним із напрямів вирішення вказаного питання вбачається – здійснення аналізу функцій фактичних складів.

Філософське трактування ключового слова «функція» вказаного термінологічного звороту вказує на її призначення (як способу елемента системи) охарактеризувати суттєві риси взаємозв'язку певних структур, що взаємодіють між собою, для досягнення певного ефекту [1, с. 748]. З урахуванням цього, у широкому значенні, під функціями фактичного складу розуміються основні способи його взаємозв'язку з регульованими фінансовими правовідносинами; або ж як завдання, що вирішує такий склад в процесі фінансово-правового регулювання.

Вбачаючи основною метою фінансово-правового регулювання фінансових правовідносин саме реалізацію останніх, можна стверджувати, що саме фактичні склади, так само як і юридичні факти, виконуючи свої основні функції, слугують фактичними передумовами виникнення, зміни, зупинення, відновлення та припинення фінансових правовідносин. При цьому кожний фактичний склад, утворює, розвиває або припиняє відповідне правовідношення, виходячи з цілей та завдань, що постають перед конкретним видом фінансового правовідношення (матеріальним, процесуальним тощо). Отже, основні функції фактичних складів у

фінансовому праві відображають напрями правового впливу (утворення, зміну, припинення) таких складів на фінансові правовідносини, що матиме правові наслідки. До таких функцій відносимо: правоутворюючу, правозмінюючу, правопризупиняючу, правовідновлюючу, правоприпиняючу.

Відмітимо, що серед функцій фактичних складів у фінансовому праві, окремо від основних, необхідно виокремлювати функції, що носять додатковий (факультативний) характер й націлені на забезпечення законності у фінансовому праві, зокрема на її дотриманні усіма суб'єктами та виконанні її гарантій, передусім владними суб'єктами. Орієнтуючись на означені цілі слід виділяти наступні додаткові функції: 1) попередній вплив на фінансові правовідносини. Здійснення даної функції значною мірою забезпечується у взаємодії (взаємозв'язку) з іншими елементами фінансово-правового регулювання (фінансово-правовими нормами, правовою культурою тощо), зокрема, шляхом правового стимулювання, правового мотивування, правового виховання. Наприклад, переслідуючи мету фінансового забезпечення Пенсійного фонду фінансовими ресурсами в обсягах, необхідних й достатніх для виконання державних пенсійних зобов'язань, держава періодично змінює правовий режим функціонування даного фонду, стимулюючи громадян до збільшення пенсійних відрахувань (внесків) до фонду (за рахунок збільшення розмірів та кількості внесків). Відповідно, фізична особа - суб'єкт фінансового права, керуючись мотивом отримання від держави гарантованої й гідної пенсії (пенсійних виплат), вимушена узгоджувати свою поведінку з визначеними в фінансово-правових нормах юридичними фактами та передусім урахувати юридично значимі умови (зокрема, накопичення відповідного страхового стажу) для настання правових наслідків (права на встановлення й отримання пенсії) [2]. Таким чином фактичні склади виконують функцію попереднього регулятора фінансових правовідносин, впливаючи на поведінку суб'єктів фінансового права, проводячи підготовчу роботу для виникнення фінансових правовідносин; 2) встановлення меж індивідуального фінансово-правового регулювання. Як відомо, норми фінансового права, передбачаючи в окремих випадках індивідуальне правове регулювання, одночасно визначають його напрями, межі й правові форми. У такий спосіб норми мінімізують можливість здійснення відповідним суб'єктом позаправової поведінки. Додатковим регулятором повного усунення вказаної можливості виступають фактичні склади, які містять у своєму складі у тому числі індивідуальний акт. Так, наприклад, статтею 166 ПК України [3] передбачений правоутворюючий склад, що містить такі

елементи: право на податкову знижку; наслідки звітного податкового року; строк для подання документів; документальне підтвердження витрат, що включаються до податкової знижки; перелік витрат, дозволених до включення до податкової знижки; рішення про перерахування коштів (податкової знижки) на рахунок, указаний декларантом. Останній елемент фактичного складу (індивідуальний акт ДП) матиме місце виключно за наявності усіх інших обов'язкових елементів складу. Винесення такого рішення за відсутності хоча одного з передбачених даною статтею елемента є безпідставним (протизаконним). Отже, елементи фактичного складу суттєво обмежують (встановлюють у чіткі рамки) волевиявлення суб'єкта права. Вони немов «прив'язують» індивідуальний акт до визначеної законом фактичної ситуації. Окрім проаналізованих вище, фактичному складу у фінансовому праві характерні також й інші додаткові функції, розгляд яких буде здійснено у наступних працях.

Безперечно, в механізмі фінансово-правового регулювання провідна роль належить нормам права. Функції інших елементів, у тому числі фактичних складів, є похідними функцій юридичних норм. Проте фактичні склади (як і юридичні факти) виконують не проміжну роль між нормою права та фінансовим правовідношенням, а становлять собою активний елемент механізму фінансово-правового регулювання й фактичною передумовою конкретного фінансового правовідношення, що додатково доводить необхідність проведення аналізу вказаного елемента при дослідженні різних сфер фінансово-правового регулювання.

Література

1. Філософський словник / За ред. В. І. Шинкарука. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1986. – 800 с.
2. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 року № 1058-IV // Голос України. – 2003. – 22 серпня. – № 157.
3. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI // Голос України. – 2010. – 4 грудня. – № 229-230.